

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 119/2021-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA ŠTRBÁŇ, s. r. o., Dvory 1932, Púchov, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Branislav Štrbáň, proti uzneseniam Okresného súdu Žilina č. k. 0 Er 234/1997-122 z 19. septembra 2019 a č. k. 0 Er 234/1997-154 z 20. marca 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 16. júla 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uzneseniami všeobecného súdu označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenia zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka ako súdna exekútorka bola uznesením okresného súdu z 13. februára 1997 poverená vykonaním exekúcie na vymoženie peňažnej pohľadávky oprávneného. Uznesením z 12. apríla 2019 okresný súd zastavil exekúciu, a to na základe návrhu oprávneného podaného 25. októbra 2012, v ktorom potvrdil, že jeho pohľadávka bola uspokojená v rámci konkurzu.

3. Nadväzne okresný súd uznesením z 19. septembra 2019 (ďalej aj „uznesenie vydané vyšším súdnym úradníkom“) zaviazal oprávneného k povinnosti uhradiť sťažovateľke trovy exekúcie vo výške 89,27 eur do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia. Vychádzal pritom z § 14, § 15 a § 22 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 288/1995 Z. z. o odmenách a náhradách súdnych exekútorov v znení účinnom do 30. apríla 2008 (ďalej len „vyhláška“).

4. Proti tomuto uzneseniu podala sťažovateľka sťažnosť, v ktorej namietala výšku priznaných trov exekúcie. Tvrdila, že si uplatnila trovy exekúcie vo výške 1 999,31 eur, pričom z tejto sumy už od povinného vymohla 1 867,20 eur, takže ostáva doplatiť 132,11 eur. V jej veci sa teda mali aplikovať ustanovenia § 4 ods. 1 a § 5 vyhlášky. Sudca okresného súdu jej sťažnosť uznesením z 20. marca 2020 zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta, že okresný súd rozhodol o trovách exekúcie arbitrárne, bez akéhokoľvek vysvetlenia a právnej argumentácie. Je presvedčená o tom, že v zmysle zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení účinnom do 31. marca 2017 (ďalej len „Exekučný poriadok“) a vyhlášky má nárok na trovy exekúcie, ktoré od povinného vymohla, pretože postupovala v intenciách relevantnej právnej úpravy. Ozrejmuje, že oznámenie o podaní návrhu na zastavenie exekúcie jej bolo doručené 12. decembra 2012, teda až po prijatí finančných prostriedkov na jej účet. Trovy exekúcie od povinného vymohla v súlade s poverením na vykonanie exekúcie, ako aj v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi. Preto sa v jej prípade mal aplikovať § 4 ods. 1 vyhlášky, podľa ktorého základom pre určenie odmeny súdneho exekútora za výkon exekučnej činnosti je výška vymáhanej pohľadávky, ak nie je ustanovené inak.

6. Na základe uvedenej argumentácie sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie a následne nálezom vyslovil porušenie jej práv napadnutými uzneseniami okresného súdu, tieto rozhodnutia zrušil, vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a priznal jej náhradu trov konania.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K namietanému porušeniu práv uznesením č. k. 0 Er 234/1997-122 z 19. septembra 2019

7. Pokiaľ ide o namietané porušenie práv sťažovateľky napadnutým uznesením okresného súdu z 19. septembra 2019, ústavný súd s poukazom na čl. 127 ods. 1 ústavy a z neho vyplývajúci princíp subsidiarity uvádza, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (pozri II. ÚS 13/01, IV. ÚS 102/09).

8. Napadnuté uznesenie vydané vyšším súdnym úradníkom mohlo byť (a v tomto prípade aj bolo) preskúmané súdom prvej inštancie v zmysle § 239 ods. 1 Civilného sporového poriadku, a to na základe sťažnosti sťažovateľky ako osobitného prostriedku procesnej obrany. O jej sťažnosti rozhodol sudca okresného súdu uznesením č. k. 0 Er 234/1997-154 z 20. marca 2020, čo v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu vo vzťahu k rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka. Preto ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

III.2. K namietanému porušeniu práv uznesením č. k. 0 Er 234/1997-154 z 20. marca 2020

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľky o porušení jej práv napadnutým uznesením, ktorým okresný súd rozhodol o trovách exekúcie arbitrárne a bez toho, aby svoje závery dostatočným spôsobom odôvodnil. Sťažovateľka poukazuje na zjavnú nesprávnosť vo veci aplikovaných ustanovení vyhlášky a ich ústavne nesúladný výklad, v dôsledku čoho bola ukrátená na trovách exekúcie, na ktoré má nárok.

10. Sťažnostné námietky smerujú proti rozhodnutiu všeobecného súdu o výške trov exekúcie. V nadväznosti na to považuje ústavný súd za žiaduce poukázať v prvom rade na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane pripomína, že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania (vrátane trov exekúcie) ako o integrálnej súčasť súdneho konania je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritorne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. I. ÚS 40/2012, I. ÚS 630/2017).

11. O taký prípad vo veci sťažovateľky nejde.

12. Ústavný súd považuje za potrebné najskôr zosumarizovať, že do vyhlásenia konkurzu na majetok povinného nedošlo v exekučnom konaní ani len k čiastočnému vymoženiu pohľadávky oprávneného. V čase prerušenia exekučného konania (ako jedného z účinkov vyhlásenia konkurzu podľa v tom čase účinného zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov) sťažovateľka nevykonávala žiadne úkony exekučnej činnosti. Po zrušení konkurzu, v ktorom bola pohľadávka (v tom čase už právneho nástupcu) oprávneného uspokojená, podal oprávnený 25. októbra 2012 návrh na zastavenie exekúcie podľa § 57 ods. 1 písm. c) Exekučného poriadku.

13. Sťažovateľka tvrdila, že 31. októbra 2012, teda ešte pred zastavením exekúcie, prijala od povinného (prostredníctvom Sociálnej poisťovne, ústredia, ktorá vykonávala zrážky z dôchodku povinného na základe exekučného príkazu na vykonanie exekúcie zrážkami z iných príjmov) úhrady spolu vo výške 1 765,92 eur a 30. novembra 2012 platby vo výške 101,28 eur. Tieto úhrady,

sťažovateľka prerozdělila na svoju odmenu ako súdnej exekútorke, náhradu jej hotových výdavkov a DPH. Vymoženie danej čiastky ešte pred zastavením exekúcie odôvodňovalo podľa jej názoru použitie § 4 ods. 1 v spojení s § 5 vyhlášky pri rozhodovaní o trovách exekúcie.

14. Okresný súd sa s názorom sťažovateľky nestotožnil. Dôvodil tým, že došlo k zastaveniu exekúcie na návrh oprávneného a v takom prípade sťažovateľka nemala pokračovať vo vymáhaní trov od povinného, ale predložiť súdu exekučný spis na vyčíslenie trov exekúcie. Na podporu svojho názoru uviedol, že ak v rámci exekučného konania nedošlo ani k čiastočnému vymoženiu nároku oprávneného, bolo by nesprávne a nelogické, aby si súdny exekútor vyčísľoval odmenu podľa § 5 vyhlášky. Vysvetlil, že súdny exekútor je odmeňovaný za odbornú činnosť, ktorou dôjde k vymoženiu oprávnených nárokov a od množstva reálne vymoženého sa odvíja i jeho odmena. S ohľadom na tento skutkový stav, aplikoval pri rozhodovaní o trovách konania § 14 a § 15 vyhlášky, podľa ktorých sa postupuje v prípade, ak súd exekúciu zastaví. Nadväzne, sudca okresného súdu vo svojom uznesení, v ktorom sa stotožnil s týmito závermi vyššieho súdneho úradníka, doplnil dôvody, pre ktoré sa na daný prípad nevzťahuje ani § 16 ods. 2 vyhlášky.

15. Po preskúmaní napadnutého uznesenia (v spojení s odôvodnením rozhodnutia vyššieho súdneho úradníka) dospel ústavný súd k záveru, že okresný súd pri rozhodovaní o trovách exekúcie aplikoval na danú situáciu právnu úpravu, ktorá zodpovedala procesnej situácii, v ktorej sa exekučného konanie nachádzalo, pričom svoje rozhodnutie náležite a logicky odôvodnil. Prihliadal pritom nielen na zmysel exekučného konania ale aj na účel vo veci aplikovaných právnych noriem (Exekučného poriadku a vyhlášky), zohľadňujúc postavenie a úlohy súdneho exekútora ako orgánu verejnej moci pri výkone jemu zverenej kompetencie v rámci súdnej moci. Pri preskúmaní odôvodnenia okresného súdu ústavný súd nezistil taký výklad alebo aplikáciu právnych predpisov, ktoré by sa vyznačovali arbitrárnosťou alebo svojvôľou okresného súdu a ktoré by zároveň dosahovali intenzitu spôsobilú zasiahnuť do základných práv sťažovateľky, ktoré označila vo svojej ústavnej sťažnosti.

16. V prvom rade je pre vec podstatné to, že k zastaveniu exekúcie došlo na základe návrhu oprávneného [§ 57 ods. 1 písm. c) Exekučného poriadku]. V takom prípade právna úprava inštruuje, že ak dôjde k zastaveniu exekúcie zavinením oprávneného, súd mu môže uložiť nahradenie nevyhnutných trov exekúcie (§ 203 ods. 1 Exekučného poriadku). K náhrade trov exekúcie však nemožno v zmysle tohto ustanovenia zaviazat' povinného. Akékoľvek polemiky s úhradami povinného, pripísanými na účet sťažovateľky, ktoré sťažovateľka požadovala započítat' na svoju odmenu a od oprávneného navrhovala doplatiť zvyšnú sumu teda nemajú oporu v právnej úprave a sú úplne bez významu. Ustanovenie § 203 ods. 1 Exekučného poriadku rieši iba vzťah vzniknutý medzi exekútorom a oprávneným.

17. Spôsob určovania sumy odmeny súdneho exekútora za výkon exekučnej činnosti pri vymáhaní peňažných pohľadávok zakotvuje vyhláška, pričom vzhľadom na zastavenie exekúcie a vyčíslenie trov sťažovateľky boli v danej veci relevantné ustanovenia § 14 ods. 1 vyhlášky a 16 ods. 2 vyhlášky.

18. Podľa § 14 ods. 1 vyhlášky ak súdny exekútor je vylúčený z vykonávania exekúcie alebo ak exekúciu súd zastaví, odmena súdneho exekútora za výkon exekučnej činnosti sa určuje a) podľa počtu hodín účelne vynaložených na exekúciu, a b) paušálnou sumou za jednotlivé úkony exekučnej činnosti.

19. Podľa § 16 ods. 2 vyhlášky ak súdny exekútor pri exekúcii na peňažné plnenie vymôže časť pohľadávky pred jeho vylúčením z vykonávania exekúcie alebo pred jej zastavením, pri určovaní jeho odmeny sa postupuje podľa § 5 s tým, že základom na určenie tejto odmeny je výška vymoženej pohľadávky.

20. Určenie sumy odmeny percentom z vymoženej pohľadávky (§ 16 ods. 2 vyhlášky) je prejavom zohľadnenia náročnosti úkonov exekučnej činnosti, ale predovšetkým ocenenia odbornej kvalifikovanosti a s tým súvisiacej zodpovednosti súdneho exekútora za právne bezchybný procesný postup pri vymáhaní pohľadávky konkretizovanej určitou sumou. Je zrejmé, že požiadavky na odbornosť konajúceho exekútora v zásade rastú s výškou vymoženej pohľadávky. S tým sa spája i miera jeho zodpovednosti za bezchybný priebeh exekúcie. Preto je odôvodnenou konštrukcia, podľa ktorej sa suma odmeny súdneho exekútora určuje priamoúmerne sume vymoženej pohľadávky.

21. Druhým spôsobom určovania sumy odmeny súdneho exekútora je jej určovanie paušálnou sumou za bližšie konkretizované úkony exekučnej činnosti. Tento spôsob určovania sumy odmeny má svoje opodstatnenie, pretože nie každé exekučné konanie končí vymožením judikovanej pohľadávky (§ 14 vyhlášky), tak ako to bolo v prípade sťažovateľky. Aj v takom prípade však nemožno *a priori* spochybňovať kvalitu a odbornosť vo veci konajúceho súdneho exekútora, v dôsledku čoho mu patrí odmena za vykonané úkony, i keď konečný cieľ exekúcie z dôvodov v ňom nespočívajúcich nebol dosiahnutý.

22. Popísaný účel oboch spôsobov určovania odmeny súdneho exekútora vzal do úvahy i okresný súd. Uzavrel, že pre aplikáciu § 16 ods. 2 vyhlášky nebol dôvod, pretože do základu na určenie odmeny exekútora nepatria trovy exekútora. Exekútorovi totiž nepatrí odmena za to, že si vymohol odmenu, ale len za to čo vymohol pre oprávneného a v danej exekučnej veci exekútor nevymohol pre oprávneného žiadnu sumu. Aplikáciu § 14 ods. 1 vyhlášky, ktorá určuje výšku odmeny exekútora v prípade zastavenia exekúcie paušálnou sumou za jednotlivé úkony exekučnej činnosti vymenované v § 15 vyhlášky nemožno preto považovať za svojvôľu okresného súdu. Práve naopak, výklad a aplikácia tohto ustanovenia vyhlášky je priliehavou reakciou na situáciu sťažovateľky, nevybočuje z rámca ústavnej konformnosti, a preto ústavný súd nemá dôvod do nej zasiahnuť.

23. Dôsledkom napadnutého uznesenia okresného súdu (zo subjektívneho hľadiska) je stav, keď sťažovateľke je priznané právo na náhradu trov exekúcie v nižšej výške, než jej podľa vlastného názoru patrilo. V tejto súvislosti je nutné dodať, že za majetok je možné považovať len existujúci majetok, prípadne legitímnu nádej na jeho získanie, pričom nárok na odmenu exekútora v prípade zastavenia exekúcie vzniká až vtedy, ak mu je priznaná všeobecným súdom, ktorý je jediný povolaný o výške odmeny exekútora rozhodnúť (IV. ÚS 236/08, II. ÚS 202/08, IV. ÚS 65/08). Nepriznaním odmeny vo výške akú sťažovateľka vyčíslila preto nedošlo k porušeniu jej majetkových práv.

24. S ohľadom na uvedené ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky aj v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

25. Na záver ústavný súd poukazuje na dnes už ustálený právny názor (napr. III. ÚS 351/07, IV. ÚS 236/08), podľa ktorého samotná skutočnosť, že v konečnom dôsledku môže nastať stav, kedy nebudú uspokojené všetky nároky exekútora pri výkone exekúcie, nemusí viesť

k protiústavným dôsledkom. Toto riziko, ktoré exekútor nesie, je odôvodnené a do značnej miery kompenzované jeho v podstate monopolným postavením pri výkone exekúcie. V rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva (Van der Musselle proti Belgicku, rozsudok z 23. 11. 1983, séria A, č. 70) bolo zdôraznené, že riziko s výkonom určitej profesie (v citovanom prípade advokáta), kam spadá i riziko neuhradenia odmeny za odvedenú prácu, je na druhej strane vyvážené výhodami súvisiacimi s výkonom tejto profesie

26. S ohľadom na obsah odôvodnenia napadnutého uznesenia sudcu okresného súdu, ktorému sťažovateľka vyčítala invektívne a dehonestujúce komentáre k exekútorскому stavu, ústavný súd už iba nad rámec veci pripomína, že rovnako ako exekútor má vo vzťahu k súdu povinnosť zachovávať úctu, zdvorilosť a dôstojnosť (§ 2 Etického kódexu súdneho exekútora), tak aj sudca by mal vo vzťahu k osobám zainteresovaným v súdnom spore, ale aj v exekučnom konaní, vystupovať s trpezlivosťou, dôstojnosťou a zdvorilosťou (čl. III Zásad sudcovskej etiky). Uvedené platí aj vo vzťahu k voľbe jazykových a štylistických prostriedkov, ktoré sudca používa pre odôvodnenie výroku svojho rozhodnutia. Preto ústavný súd zdôrazňuje potrebu dôstojného spôsobu komunikácie sudcu skrz svoje rozhodnutia tak, aby bolo rešpektované právne postavenie užívateľov justičného systému.

27. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. marca 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu